

Tis krimmeneel (4)

door Peter van den Elsen

Broeder Martinus werd de pijn te machtig

Op zeven mei 1804 verschenen in de raadkamer van Gemert een vijftal getuigen. Ze woonden allen binnen de gemeente Gemert en waren mensen van onbesproken gedrag (1). De getuigen waren bij naam:

1. Willemijn Jansen Verhallen, ongehuwd, 43 of 44 jaren.
2. Francis Jansen van de Weijenbergh, 33 jaren.
3. Joannes Godefridus Laermans, 28 jaren.
4. Jan Willem Peters van den Acker, 31 jaren.
5. Laurens Hendriks van Doren, schepen en 48 jaren.

De eerste getuige, Willemijn Jansen Verhallen, verklaarde dat ze in de kamer van Broeder Martinus woonde, die ook wel Martinus Herman werd genoemd. Het huis van Broeder Martinus stond in de Schoolstraat en werd het Hofgoed genoemd (thans notaris Verspeek) (2).

Op vijf mei 1804 's avonds om half twaalf hoorde Willemijn dat Broeder Martinus in zijn bed lag en enkele hevige krijsen uitstootte, luidende: "Heeij, heeij, wat word ik getenteert (beproefd red.), ik ben noeijt zoo getenteert geworden". Vervolgens hoorde Willemijn dat Broeder Martinus door de achterdeur naar buiten ging. Ze ging hem tegemoet en vroeg aan Broeder Martinus waar hij naar toe wilde gaan. Hij antwoordde hierop: "Gij moet mij niet naakomen, of ik zal U ditte edette doen".

Willemijn ging vervolgens naar de vierde getuige, Jan Willem Peters van den Acker, daar zij van mening was dat Broeder Martinus in de waterput achter zijn huis zat. Na de tweede getuige, Francis Jansen van de Weijenbergh, geroepen te hebben, getrokken ze met z'n drieën naar de put van Broeder Martinus. Deze put stond achter het woonhuis van de broeder

dicht bij de schuur van Laurens Hendriks van Doren. Beneden in de waterput zagen ze een lichaam liggen. Francis van de Weijenbergh haalde het lichaam met de puthaak boven water. Ondertussen waren Laurens van Doren en Joannes Godfridus Laermans, de vijfde en derde getuige ook bij de put. De laatste vier getuigen haalden samen "naar veele aangewenden moeijten en dwazen die die persoon in gemelde put liggende eindelijk hebben uitgehaald". Na een nauwkeurige inspectie bleek het lichaam van Broeder Martinus levensloos te zijn en gezamenlijk hebben ze toen het lichaam opgetild en in het huis van de broeder opgebaard.

De volgende dag, zondag zes mei om vijf uur werd het lichaam door de drossaard en de schepenen geïnspecteerd. De medeschepenen Bartholomeus T. Douven, dokter van professie, oordeelde dat het lichaam levenloos was, zonder dat van enige verwondingen spraken was.

Greetje van Maanen werd gegeseld !!

In november 1795 werd Margaritta van Maanen in de boeien gesteld en in de gevangenis geworpen. Margaritta van Maanen, of Grietje zoals ze in de volksmond werd genoemd was geboren te Vught en ongeveer 16 jaren oud. Volgens een aantal getuige verklaringen woonde Grietje samen met de landloper, Willem de Meketeuter (3).

Buiten banden en boeien gesteld, verklaarde Grietje vrijwillig dat zij met "dieven en vagebonden", vooral in het jaar 1795, in de omstreken van Gemert had rondgezworven. Ze had bij een aantal diefstallen op wacht gestaan. Enige tijd had ze het weten te klaren om van gestolen effecten te leven. Ook bekende ze dat ze er een ontuchtig leven op na had gehouden (hoererij, mede hiervoor werd ze tenminste veroordeeld).

De schepenen vonden dat in een land van recht het ten gelaste gelegde niet gedoogd kon worden, daarom moest Grietje gestraft worden "ten spiegel en afschrik" voor andere mensen.

Reeds twee en een half jaar had Grietje gevangen gezeten voordat de schepenen konden besluiten welke straf ze haar op zouden leggen. Op 22 januari 1798 besloten de schepenen dan eindelijk dat Grietje in de gerechtskamer door de meester van de "scherpengeregte gegeesselt" zou worden. Aldus geschiedde, na de terechtstelling werd Grietje voor het leven uit Gemert gebannen. Ook de kosten van deze rechtszaak moest ze zelf betalen (4).

NOTEN:

- (1) RA'sHB; Gemert R 84 fol. 204 t/m 207 d.d. 7 mei 1804.
- (2) Ad Otten, Reconstructies Schoolstraat Gemerts Heem 63 blz. 3 t/m 10 en Gemerts Heem 64 blz. 3 t/m 20.
- (3) RA'sHB; Gemert R 50; d.d. 16-9-1797, d.d. 19-12-1795 (fol. 2,) en fol. 1 d.d. 30-11-1795. Verder komen nog aantekeningen betreffende Greetje's zaak voor in R 84 en in R 160, doch deze zijn van ondergeschikt belang.
- (4) RA'sHB; Gemert R 50, d.d. 22-1-1798.

